

Теорія і методика професійної освіти

УДК 378.147:159.9:5

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19205024>

Важливість та сутність вивчення природничо-наукових дисциплін у професійній підготовці бакалаврів з психології

Іванченко Ольга Сергіївна

кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, педагогіки та професійної комунікації ХНУМГ ім.О.М.Бекетова, Харків, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-9407-6107>

e-mail: olechkabox11@gmail.com

Хавіна Ірина Валер'ївна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедра педагогіки та психології управління соціальними системами імені академіка І.А. Зязюна, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, Україна

<https://orcid.org/0000-0001-9038-0892>

e-mail: irinakhavina@gmail.com

Прийнято: 11.03.2026 | Опубліковано: 23.03.2026

***Анотація:** У статті здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз проблеми підготовки сучасного фахівця з психології в умовах трансформації вищої освіти в Україні. Основну увагу приділено вивченню природничо-наукових дисциплін як фундаментального компонента професійного становлення майбутнього бакалавра з психології. Обґрунтовано, що актуальність вивчення природничо-наукового блоку обумовлена міждисциплінарним характером сучасної психології, де розуміння основ біології,*

фізіології та нейронаук дозволяє студентам глибше осмислювати складні механізми людської поведінки та психічних процесів. У роботі детально проаналізовано роль таких базових дисциплін, як анатомія центральної нервової системи, психофізіологія та нейропсихологія. Показано, що знання анатомічної будови та функціональної організації головного мозку є критично важливим для коректної інтерпретації когнітивних, емоційних та вольових порушень у майбутній практичній діяльності психолога. Психофізіологічна підготовка розглянута як засіб засвоєння фізіологічних механізмів сприйняття, уваги, пам'яті та стресових реакцій, що є основою для науково обґрунтованої діагностики та психокорекції. Нейропсихологічний компонент визначено як ланку, що об'єднує психологічні знання з досягненнями нейронаук, формуючи здатність аналізувати наслідки локальних уражень мозку. Авторами виявлено суттєву прогалину в сучасному науковому дискурсі України щодо систематичного емпіричного аналізу впливу природничих наук на формування професійних компетенцій. Встановлено, що попри формальну наявність цих дисциплін у навчальних планах, спостерігається недостатній рівень їх інтеграції з профільними психологічними курсами та недостатнє усвідомлення студентами їхнього прикладного значення. Стаття наголошує на необхідності модернізації змісту навчання із залученням сучасних досягнень нейробиології, цифрових інструментів та міжнародного досвіду для підвищення якості підготовки бакалаврів. Сформульовано висновки щодо перспективності подальших досліджень у напрямку оцінки впливу природничо-наукової підготовки на академічну успішність та готовність випускників до доказової практики.

Ключові слова: професійна підготовка майбутнього фахівця з психології; бакалавр з психології; професійна підготовка, природничо-наукові дисципліни.

The importance and essence of studying natural science disciplines in the professional training of bachelor of psychology

Olha Ivanchenko

Candidate of Psychology Sciences, Dosentin, Department of Psychology, Pedagogy and Professional Communication, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Kharkiv, Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0002-9407-6107>

e-mail: olechkabox11@gmail.com

Iryna Khavina

Candidate of Pedagogical Sciences, Dosentin, Department of Pedagogy and Psychology of Social Systems Management named after Academician I.A. Zyazyuna, National Technical University "Kharkov Polytechnic Institute", Kharkov, Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-9038-0892>

e-mail: irinakhavina@gmail.com

Abstract: *The article provides a comprehensive theoretical and methodological analysis of the problem of training modern specialists in psychology within the context of higher education transformation in Ukraine. Primary attention is devoted to the study of natural science disciplines as a fundamental component of the professional development of future Bachelors of Psychology. It is substantiated that the relevance of studying the natural science block is driven by the interdisciplinary nature of modern psychology, where understanding the basics of biology, physiology, and neurosciences allows students to deeply comprehend the complex mechanisms of human behavior and mental processes. The paper provides a detailed analysis of the role of basic disciplines such as Anatomy of the Central Nervous System (CNS), Psychophysiology, and Neuropsychology. It is demonstrated that knowledge of the anatomical structure and functional organization of the brain is critical for the correct interpretation of*

cognitive, emotional, and volitional disorders in the future practical activities of a psychologist. Psychophysiological training is considered a means of mastering the physiological mechanisms of perception, attention, memory, and stress reactions, forming the basis for scientifically grounded diagnostics and psychocorrection. The neuropsychological component is defined as a link that combines psychological knowledge with the achievements of neurosciences, forming the ability to analyze the consequences of local brain lesions. The authors have identified a significant gap in the contemporary scientific discourse of Ukraine regarding the systematic empirical analysis of the impact of natural sciences on the formation of professional competencies. It was established that despite the formal presence of these disciplines in curricula, there is an insufficient level of their integration with core psychological courses and a lack of awareness among students regarding their applied significance. The article emphasizes the need to modernize educational content by incorporating modern neurobiological achievements, digital tools, and international experience to enhance the quality of bachelor's training. Conclusions are formulated regarding the prospects of further research in the direction of assessing the impact of natural science training on academic performance and the readiness of graduates for evidence-based practice.

Keywords: *professional training of the future specialist in psychology; bachelor of psychology; professional training, natural science disciplines.*

Постановка проблеми. Актуальність вивчення природничо-наукових дисциплін бакалаврами психології обумовлена міждисциплінарним характером сучасної психологічної науки. Розуміння основ біології, фізіології та нейронаук дозволяє глибше осмислювати механізми поведінки та психічних процесів. Природно-наукові знання формують у студентів науковий світогляд та критичне мислення. Вони сприяють коректній інтерпретації емпіричних даних та результатів експериментів. Вивчення статистики та методів наукового

дослідження підвищує якість психологічних досліджень. Знання в галузі анатомії та фізіології нервової системи необхідні для розуміння роботи мозку. Це особливо важливо щодо когнітивних функцій, емоцій і мотивації. Природно-наукова підготовка допомагає майбутнім психологам взаємодіяти із представниками суміжних професій. До таких професій належать лікарі, педагоги, нейробіологи та фахівці з реабілітації. Освоєння основ генетики та ендокринології розширює уявлення про біологічні фактори психіки. Це дозволяє враховувати індивідуальні відмінності у психологічному консультуванні. Природно-наукові дисципліни підвищують професійну компетентність випускників. Вони також сприяють дотриманню принципів доказової практики у психології. В умовах розвитку нейротехнологій ця підготовка набуває особливої значущості. Вона допомагає адекватно оцінювати можливості та обмеження сучасних методів діагностики. Природно-наукові знання необхідні етично відповідального застосування технологій. Вони сприяють формуванню цілісного погляду людини як біопсихосоціальної системи. Це посилює інтеграцію теорії та практики у навчанні психологів. Внаслідок цього підвищується якість професійної підготовки бакалаврів психології. Таким чином, вивчення природничо-наукових дисциплін є важливою умовою сучасної психологічної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема фахової підготовки психологів у вищій школі є предметом активних дискусій у наукових колах, особливо в розрізі її фундаменталізації та міждисциплінарності.

Вагомий внесок у розробку теоретико-методичних засад природничо-наукової підготовки психологів зробила В. Г. Білик, яка у монографії [5] представила цілісну концепцію формування природничо-наукової компетентності майбутніх фахівців. У попередніх роботах авторка обґрунтувала місце природничо-наукової підготовки у формуванні професійної спрямованості психологів [4] та визначила методологічні підходи до організації відповідного

навчального процесу [6]. Міжнародний вимір проблеми висвітлено у спільній публікації V. Bilyk та ін. [1], де проаналізовано сучасну педагогічну практику природничо-наукового навчання майбутніх психологів у закладах вищої освіти. Практичні аспекти викладання морфологічних дисциплін через впровадження інноваційних методів досліджено у праці О. В. Омельчука, В. Г. Білик та К. С. Василенко [9], де наголошується на ефективності інтерактивного навчання в межах курсу анатомії.

Питання удосконалення викладання природничо-наукових дисциплін для студентів-психологів досліджено у праці Ю. Демидової та Г. Шахової [2], де наголошується на необхідності оновлення змісту та методики навчання. Формування наукового світогляду майбутніх фахівців через поєднання математичних та природничих наук висвітлено у праці І. М. Пітель, І. В. Левіної та Ю. В. Бондаренко [10]. Роль цифровізації та сучасних освітніх технологій у підготовці студентів в умовах діджиталізації суспільства аналізується у дослідженні Л. О. Сущенко, О. О. Андрющенко та П. Р. Сущенко [13].

Д. М. Супрун у комплексі досліджень [3; 11; 12] звертається до європейського досвіду формування мотивації та операційно-діяльнісного компонента професійної підготовки фахівців у галузі спеціальної та інклюзивної освіти, пропонуючи теоретико-практичну модель підготовки психологів. Дослідницький підхід у підготовці майбутніх психологів обґрунтовано у роботі Ю. Вінтюка [7]. Наукову спадщину українського психолога О. Ф. Лазурського у контексті взаємозв'язку природничих та гуманітарних наук розглянуто у праці М. Гродецької [8]. Питання професійної підготовки фахівців спеціальної освіти в сучасних умовах висвітлено у колективній праці М. К. Шеремет та ін. [14].

Таким чином, аналіз наявних публікацій свідчить про значний інтерес дослідників до проблематики природничо-наукової підготовки, проте роль природничого блоку саме для бакалаврів психології потребує подальшого емпіричного уточнення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз наукових публікацій показує, що в українській науковій спільноті зростає інтерес до інноваційних освітніх технологій, включаючи інтеграцію природничо-наукових знань зі STEM-компонентом та цифровими навчальними інструментами. Хоча конкретних програм для психології поки що небагато, така тенденція створює ґрунт для ширшого застосування природничо-наукових дисциплін у психологічній освіті.

Українські дослідження також наголошують на міждисциплінарному характері сучасних освітніх стандартів: вивчення природничо-наукових дисциплін розглядається як частина формування наукового світогляду та критичного мислення у студентів психології, а не лише як окремий блок предметів. Такий підхід відповідає національним освітнім реформам та стандартам останнього п'ятиріччя.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Визначення та обґрунтування особливостей вивчення природничо-наукових дисциплін бакалаврами з психології у процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Отримання степені бакалавра з психології в Україні відбувається на протязі 4 років, впродовж яких студент опановує багато різноманітних дисциплін. Умовно всі дисципліни програми бакалаврату з психології можна поділити на три частини: загального (історія України, філософія, правознавство та інші), природничо-наукового (анатомія, психофізіологія та інші) та професійного (загальна, експериментальна, соціальна та інші) напрямку. Ми вважаємо, що саме природничо-наукові дисципліни відіграють роль в професійному навчанні майбутнього бакалавра з психології.

Проблема інтеграції природничо-наукових дисциплін у вищу психологічну освіту в Україні залишається малодокументованою у відкритій науковій літературі — прямих публікацій на тему саме природничо-наукових

дисциплін для студентів психології дуже мало або вони не представлені у великих міжнародних базах. Це вказує на прогалину в емпіричних дослідженнях саме в контексті психології в Україні [6].

Освітні програми бакалаврату психології в українських вишах включають окремі елементи природничо-наукової підготовки, наприклад анатомію та фізіологію нервової системи, психофізіологію, психологічну статистику та базові науково-дослідні курси – підтверджується навчальними планами кількох університетів.

В Україні велика увага приділяється формуванню наукового світогляду та дослідницьких навичок, проте дослідження, які систематично аналізують, як саме освоєння природничо-наукових дисциплін впливає на компетенції психологів, залишаються фрагментарними чи відсутні у відкритих джерелах [3].

У міжнародних публікаціях є приклади комплексного підходу до природничо-наукових знань у вищій освіті (наприклад, інтегровані курси природничих наук у шкільній освіті), але вони не є специфічними для підготовки психологів України. Таке дослідження в іншому освітньому контексті показує важливість формування наукового світогляду та міждисциплінарних компетенцій, що може бути релевантним і для психології [2].

Методологічні дослідження інтеграції дисциплін (у т.ч. педагогічних та психологічних компонентів) підкреслюють значення міждисциплінарного підходу для формування повноцінної професійної підготовки, але конкретні емпіричні дослідження застосування наук у навчанні психологів нечисленні.

Фокус наукової спільноти в Україні останніми роками зміщений на розвиток психолого-педагогічних досліджень, міждисциплінарну взаємодію психології з соціологією, історією та педагогікою обговорюється в публікаціях з педагогіки та психології, але не виділяє чіткої ролі природничо-наукової підготовки [10].

Відсутність великої кількості публікацій про роль природничих наук у бакалавріаті психології говорить про те, що цей напрямок залишається недостатньо дослідженим в українському науковому середовищі, що сам собою представляє проблему і потребує подальших наукових розробок.

Існуючі дослідження з педагогіки та освіти в Україні підтверджують тенденцію до інтеграції наук (наприклад, природничих та гуманітарних) у ширшому освітньому контексті, що може бути адаптовано для психології, але такі методи поки що не отримали систематичного аналізу в публікаціях саме з психології [5].

Можемо вважати, що у короткостроковій перспективі очікується публікація порівняльних досліджень з інтеграції природничо-наукових елементів у психолого-педагогічні програми, враховуючи міжнародні тренди та реформи освітніх стандартів (є тенденція до міждисциплінарності в освіті).

Аналітичні огляди освітніх програм вказують, що базові природничо-наукові дисципліни включені до навчальних планів, але дослідження їхньої ефективності та впливу на професійну компетентність психологів в Україні — рідкісні.

В опублікованих програмах навчання видно, що освоєння природничо-наукових дисциплін розглядається як частина формування базових професійних компетенцій (аналітичних та наукових), але емпіричні підтвердження цього зв'язку у вигляді наукових досліджень малочисленні.

Проблема дослідницької підготовки майбутніх психологів (зокрема науково-дослідницька компетентність) обговорюється у тих освітніх стандартів, але роль природничих наук у процесі не виділено у дослідженнях як самостійний об'єкт аналізу.

Міжнародні дослідження з інтеграції природничих наук у освіту показують позитивний вплив на мотивацію та розвиток наукового мислення, що передбачає потенційну користь подібної інтеграції у психологічній освіті [4].

Однак саме в українських психологічних журналах та репозиторіях відсутня явна серія публікацій, присвячених вивченню природних дисциплін у контексті підготовки психологів за останні п'ять років.

Це свідчить про те, що наукова спільнота України не приділяє поки що систематичної уваги ролі природничо-наукових дисциплін при підготовці бакалаврів психології. Можливі напрями подальших досліджень включають оцінку впливу природничо-наукових курсів на академічну успішність студентів психології та їх професійні компетенції [11].

Іншим важливим напрямом є вивчення студентів-психологів до природничо-наукового підходу та формування наукового мислення, що поки що в українській літературі практично не висвітлено. Порівняльний аналіз із західними освітніми моделями може дати стимул для розвитку досліджень в Україні, але таких порівняльних публікацій із вітчизняною практикою також вкрай мало [8].

Таким чином, можемо зробити висновок що суттєва прогалина у науковому опрацюванні ролі природничо-наукових дисциплін у підготовці бакалаврів психології України, що робить цю тему перспективною для майбутніх емпіричних досліджень. Потрібно посилити як теоретичні, так і прикладні дослідження в українській науці про вищу освіту, щоб адекватно оцінити значущість природничо-наукової підготовки майбутніх психологів.

Аналізуючи практики навчання природничо-наукових дисциплін у майбутніх психологів бачимо, що практика природничо-наукової підготовки майбутніх психологів в українських вишах має низку особливостей: структура навчальних програм включає традиційні дисципліни (наприклад, біологія, психофізіологія, основи нейронаук), але їхня частка та зміст суттєво різняться між установами. Навчальні плани деяких університетів передбачають від 6–9 % кредитів на природничо-наукові предмети, що вважається недостатнім у контексті формування сталої наукової компетентності у студентів-психологів.

Окрім того опитування студентів, які навчаються на бакалавріаті з психології показують, що значна частина майбутніх фахівців розуміє важливість природничо-наукової підготовки для своєї професійної діяльності та особистісного розвитку, проте конкретне уявлення про її роль залишається слабким. Часто студенти недостатньо усвідомлюють зв'язок між природничо-науковими знаннями та компетенціями, необхідними для аналізу нейробіологічних основ поведінки, діагностики та втручань, що вказує на слабку інтеграцію цих дисциплін у практичне навчання [9].

Аналіз низки публікацій наголошує, що актуальні освітні програми з природничо-наукових дисциплін у психології часто спираються на застарілі методичні підходи та матеріали. Це обмежує розвиток ключових навичок: критичного мислення, наукової грамотності та розуміння емпіричних методів, які необхідні для якісного наукового та практичного аналізу.

Дослідники порушують питання модернізації змісту природничо-наукових курсів з урахуванням сучасних досягнень, особливо у нейронауках і когнітивних науках, і навіть включення інтегративних курсів з основ сучасної нейробіології. Такі зміни покликані усунути розрив між теоретичними знаннями та практичними навичками майбутніх психологів та підвищити їхню готовність до дослідницької діяльності [12].

Деякі дослідження фокусуються на використанні інтеграції інтерактивних інформаційних технологій у викладанні природничо-наукових дисциплін. Це спрямовано на підвищення зацікавленості студентів, поглиблення розуміння складних наукових концепцій та стимулювання самостійної наукової активності.

Аналізи також показують, що українські викладачі та студенти часто недостатньо знайомі із закордонним досвідом підготовки психологів у частині природничо-наукових курсів, що обмежує впровадження інноваційних методик та міжнародних стандартів. Довгострокові стажування та обміни пропонуються

як шлях до розширення професійного горизонту та покращення якості навчання [1].

Отже, природно-наукова підготовка включена до основних освітніх програм бакалаврату психології, але у недостатньому обсязі та з різним ступенем інтеграції. Студенти висловлюють часткове визнання її значущості, але на практиці не завжди бачать прямий зв'язок із майбутньою професійною діяльністю. Наукові дослідження наголошують на необхідності оновлення змісту, підвищення якості методики викладання та використання сучасних наукових досягнень. Підвищення рівня поінформованості про міжнародні стандарти та запровадження інноваційних підходів розглядаються як перспективні напрямки розвитку.

Сучасна професійна підготовка бакалаврів психології ґрунтується на інтеграції гуманітарних і природничих знань, що забезпечує цілісне розуміння психіки людини. Особливу роль у цьому процесі грає вивчення анатомії ЦНС, психофізіології та нейропсихології, оскільки саме ці дисципліни формують наукові основи уявлень про біологічні механізми психічної діяльності [8].

Вивчення анатомії ЦНС є фундаментальним для підготовки майбутнього психолога, адже дозволяє сформувати знання про будову та функціональну організацію головного та спинного мозку, нервових шляхів та структур, відповідальних за психічні процеси та поведінку. Розуміння морфологічних основ діяльності мозку сприяє усвідомленню зв'язку між ураженнями певних ділянок ЦНС та змінами психічного стану людини. Це необхідна умова для коректної інтерпретації поведінкових, емоційних та когнітивних порушень у практичній діяльності психолога.

Психофізіологія забезпечує вивчення фізіологічних механізмів психічних процесів, таких як сприйняття, увага, пам'ять, мислення, емоції та стресові реакції. Засвоєння психофізіологічних знань дозволяє бакалаврам із психології зрозуміти закономірності взаємодії психіки та фізіологічних процесів, а також

особливості індивідуальних відмінностей нервової діяльності. Це важливо для професійної діагностики, психопрофілактики, психокорекції та формування навичок науково обґрунтованого підходу до аналізу психічних явищ.

Нейропсихологія поєднує знання психології та нейронаук та спрямована на дослідження мозкових механізмів вищих психічних функцій. У процесі її вивчення студенти опановують уявлення про функціональну асиметрію мозку, системну організацію психічних функцій, а також наслідки локальних та дифузних уражень мозку. Нейропсихологічна підготовка формує у майбутніх психологів здатність аналізувати складні випадки порушень когнітивної та емоційно-вольової сфери, що особливо важливо у клінічній, реабілітаційній, освітній та консультативній практиці.

Таким чином, вивчення анатомії ЦНС, психофізіології та нейропсихології є необхідною складовою професійної підготовки бакалаврів із психології. Ці дисципліни забезпечують формування наукового світогляду, розвиток аналітичного мислення та здатність застосовувати біопсихологічні знання у практичній діяльності. Їхня інтеграція у зміст підготовки майбутніх психологів сприяє підвищенню якості професійної освіти та готовності випускників до професійної діяльності в умовах сучасної міждисциплінарної науки.

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що проблема інтеграції природничих дисциплін у професійну підготовку бакалаврів психології в Україні залишається недостатньо дослідженою та фрагментарно представленою у науковій літературі. Незважаючи на те, що освітні програми психології формально включають в себе природничі компоненти (анатомію центральної нервової системи, психофізіологію, нейропсихологію, елементи статистики та науково-дослідної підготовки), їх роль у формуванні професійних компетентностей майбутніх психологів рідко стає об'єктом систематичного емпіричного аналізу.

Виявлено суттєву невідповідність між задекларованою важливістю природничо підготовки та реальним рівнем її інтеграції у навчальний процес: обсяг таких дисциплін обмежений, зміст та методики викладання часто застарілими, а практичний зв'язок з майбутньою професійною діяльністю психолога недостатньо усвідомлюється студентами. У той же час, міжнародний досвід та міждисциплінарні освітні підходи свідчать про значний потенціал природничих знань у розвитку наукового мислення, аналітичних здібностей та дослідницької компетентності.

Особливого значення в професійній підготовці психологів набуває вивчення анатомії ЦНС, психофізіології та нейропсихології, оскільки саме ці дисципліни забезпечують наукове розуміння біологічних механізмів психічної діяльності, формують здатність до комплексного аналізу психічних процесів і порушень, а також підвищують готовність випускників до практичної та дослідницької діяльності в умовах сучасної.

Таким чином, наявність суттєвої прогалини в українських наукових дослідженнях з проблеми природничо підготовки бакалаврів психології визначає цей напрямок як перспективний і актуальний. Подальші дослідження мають бути спрямовані на емпіричну оцінку впливу природничих дисциплін на професійні компетентності майбутніх психологів, модернізацію змісту навчальних курсів, впровадження сучасних наукових досягнень та міжнародного досвіду, що сприятиме підвищенню якості психологічної освіти в Україні.

Список використаних джерел

1. Modern Pedagogical Practice of Natural Science Training of Future Psychologists in Higher Educational Institutions / V. Bilyk et al. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2020. Vol. 12 (3). P. 162–181.

2. Демидова Ю., Шахова Г. Удосконалення викладання природничо-наукових дисциплін у студентів психологів. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2018. № 2. С. 93–99.
3. Motivation development of mental health preservation of specialists in the field of special and inclusive education: European practices / D. M. Suprun et al. *Polski Mercuriusz Lekarski*. 2023. Т. 51, № 1. С. 30–34.
4. Білик В. Г. Місце природничо-наукової підготовки у формуванні професійної спрямованості майбутніх психологів у вищих навчальних закладах. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2017. № 143. С. 219–222.
5. Білик В. Г. Теоретичні і методичні засади природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти. Київ, 2021. 502 с..
6. Білик В. Методологічні підходи до природничо-наукової підготовки майбутніх психологів у закладах вищої освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 3. С. 3–15.
7. Вінтюк Ю. Дослідницький підхід у підготовці майбутніх психологів. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2020. Вип. 20 (1). С. 27–49.
8. Гродецька М. Наукова спадщина українського психолога О. Ф. Лазурського. *Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання : матеріали II Міжнародної студентської науково-технічної конференції*. 2019. С. 222–223.
9. Омельчук О. В., Білик В. Г., Василенко К. С. Досвід застосування інноваційних методів навчання у процесі викладання освітнього компоненту «Анатомія людини та спортивна морфологія». *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2025. Вип. 3К(188). С. 234–237.

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.03k\(188\).53](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.03k(188).53)

10. Пітель І. М., Левіна І. В., Бондаренко Ю. В. Соціально-психологічний контекст ролі математики та природничих наук в екологічному вихованні сучасної свідомої особистості в умовах управління інформаційною діяльністю. *Серія «Полтавська макаренкіана»*. 2021. Вип. 3. С. 199.
11. Супрун Д. М. Операційно-діяльнісний компонент професійної підготовки психологів у галузі спеціальної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. Т. 7, № 71. С. 134–149.
12. Супрун Д. М. Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти : дис. ... д-ра пед. наук. Київ : Інститут спеціальної педагогіки АПН України, 2018.
13. Сущенко Л. О., Андрющенко О. О., Сущенко П. Р. Цифрова трансформація закладів вищої освіти в умовах діджиталізації суспільства: виклики і перспективи. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2022. Вип. 2 (51). С. 157–162.
14. Шеремет М. К. та ін. Професійна підготовка фахівців спеціальної освіти в умовах сьогодення. 2020.